

Mange spørsmål – få svar

Vi har nå fått en dom i Anatas-saken på Hardangervidda.

I forkant av denne rettsaken foregikk det en relativt heftig debatt på diskusjonslista Steingal på Internett. I det følgende et noe redigert sammendrag av synspunkter og spørsmålstillinger i denne debatten.

Som mineralsamler er min innfallsvinkel til debatten å kommentere den rettsstilstand som innføres i kongeriket for aktiviteten mineralsamling. Og videre spørsmål om bakteppet for påstandene som danner grunnlaget for å stemple vår hobby som kriminell. Jeg mangler for meget dokumentert kunnskap om den konkrete saken til å kunne kommentere denne direkte. Avisomtaler, intervjuer mm. kan etter mitt syn ikke oppfattes som dokumentasjon men heller part-sinnlegg fra sakens aktører.

Mediene

Det svirrer så mange udokumenterte påstander om denne saken at jeg stiller en del spørsmål som det ville være fint å få svar på. For hvem har vel glede av en Anatas som står langt inne på vidda og forvitrer? Husk at dette er skatter som sakte men sikkert ødelegges av tidens tann, naturen selv.

Mediene bruker ukritisk begrepet Tyveri om samlere som tar ut mineraler i fjellheimen. Mediene fastslår at tyveri har skjedd før en dom foreligger.

Ut i fra hvilken definisjon kan dette oppfattes som rimelig bruk av begrepet? Mineralsamling er jo en lovlig aktivitet.

Begrepet Tyveri er altså først og fremst medienes, dernest har påtalemyndighet og senere domstol vektlagt at dette skal være å oppfatte som kriminelt.

Ingenting i lovverket hjemler en slik overdreven reaksjonsform.

Bøte-nivået er satt utenfor enhver proporsjon og realistisk oppfattelse av et evt. lovbrudd. Bøtene overstiger trolig langt den eventuelle fortjenesten som er mulig å oppnå for dette mineralet. Er det dette som er fremtiden for mineralsamlere i Norge?

Glede

Man kan også spørre: Hvem har glede av at disse blir straffet?

Dette tror jeg handler mye om glede og det å ikke kunne unne andre et godt

funn. Det handler også om en kvasimoralisme der noen med liten kunnskap tror at det er godt naturvern å verne mineralforekomster. Altså forekomster som inneholder mineraler som ellers vil gå til grunne.

Disse kvasimoralister aksepterer ikke at samlere driver en bevaringsprosess ved å ta ut mineralstoffer. Samlere preserverer mineralstoffer, og om det er hensiktsmessig selges naturligvis disse. Det oppstår en økonomisk dimensjon som medier og påtalemyndighet vet å utnytte.

Jeg legger her til grunn etterspørsel i markedet, og at man ikke nødvendigvis samler mineraler for å tjene en slant. Men om det er mulig å få tilbake noen av kostnadene (det er en dyr hobby vi driver) ser jeg ingen grunn til å lukke øynene for en god fortjeneste. Det ville jo være tåpelig, ja rent idiotisk, å skulle la være å selge varen fordi man opplever en moralsk betenkelighet med en aktivitet som fullt ut er lovlig.

Mangelen på aksept på denne aktiviteten går nok mest på det faktum at

man ikke kan godta at andre tjener en slant. Noen initierer slike prosesser som vi her er vitne til. Hvem er disse? Jeg tror ikke politiet bruker store ressurser på dette uten at interessenter bidrar til å skape konflikten gjennom udokumenterte påstander og hjemmelagede lovtolkninger.

Forventning om tiltale og straff

Enkelte har ventet på og gleder seg over tiltale og straff for samlere av Anatas på Hardangervidda, Hvorfor?

Hvordan kan man vente på, og glede seg over, at noen som bedriver en

aktivitet som man selv også bedriver (sampler stein) blir urettmessig uthengt som tyver og blir gitt uforholdsmessig hard straff?

Og videre:

1: Mener man da også at denne aktiviteten er suspekt?

2: Er det mindre moralsk forkastelig å samle mineraler annetsteds?

3: Er det moralsk forkastelig å selge mineraler?

4: Kjøper man selv mineralstoffer?

5: Hvis JA på nr 4, er man redd for at lokaliteten er overbeskattet når man kjøper stoffen?

Til orientering undertegnedes egne svar på samme spørsmålrekke:

1: Nei, 2: Nei, 3: Nei, 4: Ja, 5: Nei

Er motviljen for Anatas-samling på vidda mer et uttrykk for at man ikke liker at dette mineral i markedet ser ut til å holde en god pris?

Er det slik at man ikke evner å godta at andre har gjort et godt funn som betaler seg bra for disse?

Er det slik at denne intoleranse veier tyngre enn at man er spesielt opptatt av naturvern og naturparker? Er det slik at naturverndimensjonen i dette kun er et vikarierende argument for egen grådighet og/eller misunnelse?

Etter hva jeg forstår skal det jo være gjort adskillige gode funn på Hardangervidda ETTER at disse uheldige svenskene var i området. Med andre ord er det neppe noen grunn til å bekymre seg for at vidda skal bli tom for Anatas.

Hva er det med denne anatasen som gjør at folk mister hodet?

Hvorfor straffes ikke f.eks. innsamling av sjeldne Langesundsmineraler

like hardt? Der finnes også en lang rekke fredete pletter som etter dette burde vært underlagt en viss kontroll.

Fornuftig forvaltning

Den som samler mineraler ville uansett måtte gå på akkord med selvmotsigende naturvernprinsipper.

Ethvert uttak av en mineralstoff er å betrakte som beskatning av naturen, en mer eller mindre stor belastning, gitt at man ideelt sett ønsker alt urørt.

Spørsmålet er om denne beskatningen er et preserverende gode eller profitt-drevet rovdrift?

Jeg mener nok at den beskatningen som mineralsamlere står for er relativt minimal sammenlignet med f.eks. industriell

drift etter verdifulle mineraler. La oss bruke Kongsberg som eksempel. Ingen har såvidt meg bekjent blitt straffet for at man i århundrer beskattet denne forekomsten på det groveste.

Hvorfor skal uttak av en eller ti, ja kanskje noen hundre mineralstoffer være så mye værre?

Mineraler og forekomstene som de finnes på trenger en grunnleggende gjennomgang rent forvaltningsmessig. Sentrale spørsmål bør etter mitt syn være:

Er det forekomsten som bør betraktes som verdifull og verneverdig?

Skal vi betrakte forekomsten kun som et verneverdig geologisk fenomen?

Er materialet forekomsten inneholder i og for seg uviktig å bevare så lenge dette materialet får bestå på forekomsten, snarere enn å bli bevart f.eks i et museum?

Pr. i dag ser det ut til å være slik at forekomsten vinner og mineralene i den taper. Er passiv verning av forekomsten det beste for den unike mineralstammen som finnes i den?

Er den private samleren bare en tyv og de industrielle selskaper et forvaltningsmessig gode for mineralforekomstene våre?

Det er dette man bør bekymre seg over.

-Ikke om Per eller Pål fikk 20 skilling for en stein!

Tomme forekomster

Det finnes også de som ukritisk tar i bruk karakteristikker som rasert og vandalisert. Igjen må man spørre, hva skal til for å kunne si noe slikt?

Jeg påstår:

En forekomst kan godt være tom uten at den er rasert.

Begrepet Rasert impliserer at materialet som

kom ut av forekomsten skulle være

vandalisert og ødelagt, slik at det ikke lenger har noen samlemessig eller museal verdi. Ingen samler mineraler slik, gjør de vel?

-Hvis vi ser bort i fra de som samler kvarts med spett da.

Uttak av mineralstoff betyr uansett endring på forekomsten.

Altså, det er umulig å samle mineraler uten å sette spor som noen vil oppleve som at den er ødelagt. Men er den virkelig ødelagt?

Dette handler om å godta og kunne glede seg over at andre har gjort et funn og

at det ikke er mer materiale igjen på stedet. Det handler om å forstå at naturen hadde sin begrensning på dette stedet, og at de som tok ut materialet trolig var i sin fulle rett til å gjøre det. Det handler om å akseptere at naturen ikke nødvendigvis er ødelagt om mineralstammen ikke lenger befinner seg på sitt skapelsessted, men er uttatt og bevart i en annen sammenheng.

UTEN at man skal behøve å ty til stigmatiserende karakteristikker, kriminalisering og bevisst løgn for å forhindre dette i fremtiden.

UTEN å konstruere økonomiske manebilder som totalt forvrenger det som er realiteten i markedet. Anatas er absolutt et skattet mineral, men jeg vil påstå at ingen blir rik på å selge anatas. Heldigvis kanskje?

Jeg er ydmyk nok til å forstå at noe av det jeg tar opp her kan være direkte feil. Men jeg er redd det er mange av disse spørsmålstillingene, hvis svar gir seg selv, som treffer mange hjemme.

Kan noen vennligst skolere meg i disse spørsmål?

Lars B. Jørgensen, mineralsamler

BOK OG MEDIA

Tor Witsø og Roger Bjerkan har begått en praktfull mineralkalender for året 2001. Det kommende



året ser riktig bra ut. Ønsker du å bestille kalenderen som er svært rimelig så ta kontakt med Tor på telefon 72 42 42 20.

ghw